

Cybersecurity and Law

2026 Nr 1(15)

DOI: 10.34567/cal/218279

Exchange of information using new technologies in the field of civil registration between Poland and Ukraine – convention standards and practice *de lege lata* and *de lege ferenda*

Wymiana informacji przy użyciu nowych technologii z zakresu rejestracji stanu cywilnego między Polską a Ukrainą - normy konwencyjne i praktyka *de lege lata* i *de lege ferenda*

Piotr KASPRZYK

Akademia Sztuki Wojennej

ORCID: 0000-0003-4807-903X

E-mail: p.kasprzyk@akademia.mil.pl

Abstract

The subject of data exchange and the harmonisation of civil registration rules has not yet been addressed in legal literature. This article discusses the legal situation and analyses the pragmatics developed by the Civil Registry Office in the field of civil status information exchange between Poland and Ukraine in the context of actual needs and European standards. Despite huge investments in the creation of electronic registers on both the Polish and Ukrainian sides, the exchange of this information and documents is highly unsatisfactory, even though these are key issues affecting the determination of the correct civil status of individuals and their 'legal comfort'. The reasons for this situation can be found, on the one hand, in the inadequate solutions for creating civil status registers in Poland and Ukraine with regard to the exchange of information, which in this respect are 'closed systems' on the other hand, low awareness and even willingness to use electronic documents in international transactions by various entities, including authorities, resulting from 'attachment to traditional documents'. There is certainly a need to develop a new model for data exchange between Poland and Ukraine, taking into account the services of the European Digital Identity Wallet, which will translate into increased data security, quality and timeliness, and this is the main thrust of the European Digital Decade.

Keywords

Polish civil registry, new technologies, information exchange, European Digital Decade, civil registration in Ukraine

Streszczenie

Tematyka związana z wymianą danych i ujednoliceniem zasad rejestracji stanu cywilnego nie była jak dotąd obecna w literaturze prawniczej. W artykule został omówiony stan prawny i poddana została analizie wypracowana pragmatyka przez USC w zakresie wymiany informacji stanu cywilnego między Polską a Ukrainą w kontekście rzeczywistych potrzeb i standardów europejskich. Pomimo ogromnych nakładów na tworzenie elektronicznych rejestrów, zarówno po stronie polskiej, jak i ukraińskiej, wymiana tych informacji i dokumentów jest wysoce niesatysfakcjonująca, a przecież są to kluczowe zagadnienia wpływające na określenie prawidłowego stanu cywilnego osób i ich „komfortu prawnego”. Przyczyn tego stanu rzeczy należy z jednej strony upatrywać w niedostatecznych rozwiązaniach tworzących rejestry stanu cywilnego w Polsce i na Ukrainie w odniesieniu do wymiany informacji, które w tym zakresie są „systemami zamkniętymi”, z drugiej strony małą świadomością, a nawet chęcią, co do posługiwania się dokumentami elektronicznymi w obrocie międzynarodowym przez różne podmioty w tym urzędy wynikające z „przywiązania do dokumentów tradycyjnych”. Z pewnością istnieje potrzeba wypracowania nowego modelu wymiany danych między Polską a Ukrainą z uwzględnieniem usług Europejskiego Portfela Tożsamości Cyfrowej, co przełoży się na zwiększenie bezpieczeństwa danych ich jakość i aktualność, a to stanowi główny nurt założeń Cyfrowej Dekady Europy.

Słowa kluczowe

polski rejestr stanu cywilnego, nowe technologie, wymiana informacji, cyfrowa dekada Europy, rejestracja stanu cywilnego na Ukrainie.

Zagadnienia wstępne

Tematyka związana z wymianą danych między Polską a Ukrainą i ujednoliceniem reguł rejestracji stanu cywilnego nie była jak dotąd obecna w literaturze prawniczej. Istnie również realnie odczuwalny brak opracowań naukowych w ogólności z dziedziny prawa o aktach stanu cywilnego zarówno po stronie polskiej, jak i ukraińskiej. Podjęcie tego tematu staje się tym bardziej aktualne i konieczne z uwagi na ogromny napływ do Polski i innych krajów europejskich obywateli z Ukrainy, objętej działaniami wojennymi. Ta nadzwyczajna sytuacja, która rodzi niespotykaną dotąd ilość zdarzeń z zakresu rejestracji stanu cywilnego i ewidencji ludności, wymaga analizy z punktu widzenia stosowania prawa przez podmioty i instytucje polskie i ukraińskie.

Jak słusznie podkreśla M. Pilich, normy konwencyjne zawarte w umowie między Rzeczpospolitą a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych sporządzonej w Kijowie dnia 24.05.1993 r.¹ nie precyzują pojęcia „stanu cywilnego”². W USC w Polsce dokonuje się rejestracji stanu cywilnego na podstawie zdarzeń prawnych w tym rodzinnoprawnych mających wpływ na stan cywilny w rozumieniu prawa polskiego³ na Ukrainie – prawa ukraińskiego. Nie mamy ustalonego na poziomie międzynarodowym jednolitego rozumienia stanu cywilnego. Dlatego odwołać się trzeba do ustawy z

¹ Dz. U. z 1994 r. Nr 96, poz. 465 i 466.

² M. Pilich, [w:] J. Turłukowski, M. Pilich, Polsko-ukraińska umowa o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych. Komentarz do przepisów o sprawach cywilnych, Warszawa 2023, s. 63 – 64.

³ Tak P. Kasprzyk, [w:] P. Kasprzyk (red.), P. Mostowik, P. Skubiszewski, Podręcznik urzędnika stanu cywilnego. Tom 2. Obrót prawny z zagranicą w zakresie rejestracji stanu cywilnego, Lublin 2019, s. 11.

dnia 28 listopada 2014 r. – Prawo o aktach stanu cywilnego⁴, która określa stan cywilny jako sytuację prawną osoby fizycznej, wyrażoną przez cechy ją indywidualizujące, kształtowaną przez zdarzenia naturalne, czynności prawne lub orzeczenia sądów lub decyzje organów, stwierdzoną w akcie stanu cywilnego⁵. W ustawie Ukrainy z dnia 1 lipca 2010 r., o państwowej rejestracji aktów stanu cywilnego⁶ przepis art. 2 ust 1-2 stanowi, że akty stanu cywilnego to zdarzenia i czynności, które są nierozzerwalnie związane z osobą fizyczną i powstaniem, zmianą, uzupełnieniem lub ustaniem jej zdolności do bycia podmiotem praw i obowiązków. Narodziny osoby fizycznej i jej pochodzenie (ukr. народження фізичної особи та її походження), małżeństwo (ukr. шлюб), rozwód (ukr. розірвання шлюбу) w przypadkach przewidzianych ustawą, zmiana nazwiska (ukr. зміна імені), zgon (ukr. смерть) podlegają rejestracji państwowej.

Wymiana informacji dotyczącej rejestracji stanu cywilnego obywatela się obecnie wielotorowo i biorą w niej udział różne podmioty począwszy od samych osób zainteresowanych, których akt czy akty stanu cywilnego dotyczy i wnoszą o dokonanie czynności rejestracyjnych w innym państwie, poprzez urzędników stanu cywilnego przedstawicielstwa dyplomatyczne, urzędy konsularne na organach sądowych skończywszy. Zasadniczo nie ma regulacji prawnych odnoszących się w szczególności do realizacji ciążącego na niektórych podmiotach zwłaszcza na urzędnikach stanu cywilnego w Polsce i na Ukrainie wzajemnego obowiązku informacyjnego co do zdarzeń podlegających rejestracji lub zmian stanu cywilnego zaistniałych na terytorium jednego lub drugiego państwa. *De lege ferenda* pochylając się nad tym zagadnieniem, nie sposób nie wspomnieć o ambitnym planie rozwoju technologii informatycznych w ramach przyjętego programu Cyfrowej Dekady Europy. Założeniem transformacji cyfrowej Europy jest między innymi cyfryzacja usług publicznych a usługi rejestracji stanu cywilnego są kluczowymi usługami publicznymi. Urzędy stanu cywilnego i prowadzone w nich rejestry stanu cywilnego odpowiadają za powstawanie najważniejszych dla każdego obywatela dokumentów, niezależnie od kraju pochodzenia, a dokumenty przez nie wytworzone identyfikują każdą osobę w szeroko rozumianej przestrzeni prawno-administracyjnej, zarówno w Polsce, jak i na Ukrainie⁷. Ponadto informacje zawarte w aktach stanu cywilnego mają znaczenie także dla sprawnego zarządzania całym państwem.

Wraz z postępującą likwidacją barier wewnętrznych unijne instytucje zauważają intensyfikację migracji wewnętrznej. W ten sposób realizuje się jedna z podstawowych idei Unii Europejskiej wyrażona traktatem z Maastricht. Zajęcie się tym tematem ma tym większe znaczenie w stosunku do Ukrainy, jako kraju kandydującego do UE.

Nie ulega wątpliwości, że nowoczesne technologie informatyczne, które wpływają na zmianę sposobu funkcjonowania administracji, przetwarzania danych i świadczenia usług administracyjnych mogą i powinny wpłynąć na weryfikację tożsamości i stanu cywilnego osób, które np. nie posiadają przy przekroczeniu granicy dokumentów w formie papierowej czy dokumentów w formie ID-card. W tym celu organy i urzędy obu krajów powinny mieć do dostęp

⁴ Dz. U. j.t. z 2026 r. poz. 393 - dalej: p.a.s.c.

⁵ Zob. art. 2 ust 1 p.a.s.c. W akcie stanu cywilnego określa się stan cywilny osoby jako sytuację tej osoby w odniesieniu do małżeństwa: panna, kawaler, zamężna, żonaty, rozwiedziona, rozwiedziona, wdowa, wdowiec (art. 29 ust 2 p.a.s.c.).

⁶ Ukr. Закон України Про державну реєстрацію актів цивільного стану № 2398-VI.

⁷ Na temat prawa ukraińskiego w tym kontekście zob. P. Kasprzyk, Podstawowe zagadnienia dotyczące systemu rejestracji stanu cywilnego na Ukrainie, „Studia Prawnoustrojowe” 2009, nr 9, s. 123 i n.

do rejestru stanu cywilnego, aby przy użyciu np. kodu QR ustalić lub zweryfikować tożsamość dzieci przed ukończeniem 13 roku życia przekraczające granicę między polską a Ukrainą co do ustalenia ojcostwa czy macierzyństwa. Obecnie jest to niemożliwe.

Konwencyjne normy dotyczące wymiany informacji z zakresu rejestracji stanu cywilnego

Przepisy konwencyjne zawarte w umowie między Rzeczpospolitą a Ukrainą z 1993 r. odnoszą się do przesyłania nawzajem dokumentów stanu cywilnego w postaci odpisów aktów stanu cywilnego, natomiast ze strony ukraińskiej, różnego rodzaju wypisów z aktów stanu cywilnego. Obowiązek wzajemnego, niezwłocznego przesyłania wypisów aktów stanu cywilnego przez organy każdego z umawiających się państw dotyczy zgodnie z art. 16 ust. 1 ww. umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r. jedynie obywateli drugiej umawiającej się strony (tj. w Ukrainie – aktów stanu cywilnego obywateli polskich, w Polsce – aktów dotyczących obywateli Ukrainy). Zdaniem M. Pilicha ma on na celu zapobieżenie niezgodności treści aktów stanu cywilnego w obu państwach⁸. Słuszność tego twierdzenia możemy odnieść do sytuacji np. obywatela polskiego mającego przynajmniej w polskim rejestrze stanu cywilnego sporządzony akt urodzenia, a obywatel Ukrainy sporządzony akt urodzenia w ukraińskim rejestrze stanu cywilnego. W takim przypadku można wypełnić dyspozycję art. 108 ust 3 p.a.s.c. i kierownik USC, gdy otrzyma odpis zagranicznego dokumentu stanu cywilnego przekazanego do USC w wykonaniu umowy międzynarodowej przewidującej wzajemną wymianę informacji w zakresie stanu cywilnego z urzędu dołączyć wzmiankę dodatkową w tym przedmiocie do aktu stanu cywilnego lub zamieścić przypisek przy tym akcie na podstawie tego zagranicznego dokumentu⁹. Dla

⁸ M. Pilich, [w:] J. Turlukowski, M. Pilich, Polsko-ukraińska umowa o pomocy..., s. 62.

⁹ Umowami międzynarodowymi, o których wyżej mowa są w szczególności: Konwencja MKSC nr 3 sporządzona w Stambule dnia 4.09.1958 r. - dotycząca międzynarodowej wymiany informacji z zakresu stanu cywilnego (Dz. U z 2003 r. Nr 172, poz. 1667). P. Kasprzyk, [w:] Podręcznik urzędnika stanu cywilnego. Tom 2. Obrót prawny z zagranicą w zakresie rejestracji stanu cywilnego, red. P. Kasprzyk, Lublin 2019, s. 55 i n. Polska jest stroną Konwencji MKSC nr 16 dotyczącej wydawania wielojęzycznych odpisów skróconych aktów stanu cywilnego, podpisanej w Wiedniu dnia 8.09.1976 r. (Dz. U z 2004 r. Nr 166, poz. 1735). W zakresie wymiany informacji stanu cywilnego istotne jest opublikowane dniu 26.07.2016 r. rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 1191/2016 z dnia 6.07.2016 r. - w sprawie promowania swobodnego przepływu obywateli poprzez uproszczenie wymogów dotyczących przedkładania określonych dokumentów urzędowych w Unii Europejskiej i zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1024/2012, (Dz. Urz. UE L Nr 200, s. 1). P. Mostowik, Kwestia zakresu zastosowania rozporządzenia UE nr 1191/2016 do zagranicznej rejestracji stanu cywilnego, „Rodzina i Prawo” 2016, nr 37, s. 97 – 107). Obrót prawny z zagranicą w zakresie rejestracji stanu cywilnego, Lublin 2019, s. 50-54. Niestety Polska ani Ukraina nie jest stroną Konwencji MKSC nr 1 dotyczącej wydawania niektórych odpisów aktów stanu cywilnego za granicę, sporządzonej w Paryżu dnia 7.09.1956 r., Konwencji MKSC nr 2 dotyczącej bezpłatnego wydawania i zwolnienia od legalizacji odpisów aktów stanu cywilnego, sporządzonej w Luksemburgu dnia 26.09.1957 r., Konwencji MKSC nr 23 dotyczącej międzynarodowej wymiany informacji z zakresu stanu cywilnego, sporządzonej w Stambule 4.09.1958 r. i Protokołu dodatkowego sporządzonego w Patras z dnia 6.09.1989 r. do Konwencji, Konwencji MKSC nr 25 dotyczącej kodowania sformułowań figurujących w dokumentach stanu cywilnego, sporządzonej w Brukseli dnia 6.09.1995 r., Konwencji MKSC nr 26 dotyczącej międzynarodowej wymiany informacji z zakresu stanu cywilnego, sporządzonej w Neuchâtel dnia 12.09.1997 r., Konwencji MKSC nr 30 w sprawie międzynarodowej wymiany informacji drogą elektroniczną, sporządzonej w Atenach dnia 17.09.2001 r. czy też Konwencji MKSC nr 34 w sprawie wielojęzycznych odpisów z rejestru stanu cywilnego i wielojęzycznych zaświadczeń stanu cywilnego, sporządzonej w Strasburgu dnia 14 marca 2014 r.

stwierdzenia, czy przedłożony dokument zagraniczny może stanowić podstawę dołączenia w akcie stanu cywilnego wzmianki dodatkowej lub sporządzenia pod nim przypisku, w każdej konkretnej sprawie konieczne jest ustalenie w sposób niebudzący wątpliwości z jakim dokumentem zagranicznym w istocie mamy do czynienia, a ponadto, czy zawiera on wszystkie dane niezbędne do prawidłowego odnotowania wzmianki dodatkowej lub naniesienia przypisku przy akcie. W przypadku urodzenia dziecka z matki będącej obywatelem Polski na terytorium Ukrainy i zostanie sporządzony tam akt urodzenia to odnotowanie tego zdarzenia w polskim rejestrze stanu cywilnego będzie musiało odbyć się na skutek transkrypcji w myśl art. 104 ust 1 p.a.s.c. skutkiem czego następuje sporządzenie polskiego aktu urodzenia¹⁰. Z uwagi na brak transkrypcji w porządku prawnym Ukrainy, nie dojdzie do sporządzenia ukraińskiego aktu urodzenia, również polskie USC w praktyce nie powiadamiają stronę ukraińską o tym zdarzeniu. Robią to rodzice dziecka w konsulatach ukraińskich przy wniosku o wydanie dla takiego dziecka dokumentu tożsamości czy podróży, przedkładając polski odpis zupełny aktu urodzenia. Przepis art. 16 ust. 1 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r. dotyczy także aktu małżeństwa i zgonu. W praktyce obowiązek przesyłania sobie wzajemnie odpisów aktów stanu cywilnego realizowany jest w sposób należyty w odniesieniu do aktów zgonu. Jest on wzmocniony przez Konwencję konsularną między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą, sporządzoną w Warszawie dnia 8.09.1991 r.¹¹ nakładającą na właściwe organy Państwa przyjmującego, w art. 32 obowiązek powiadomienia niezwłocznie urzędnika konsularnego o zgonie obywatela Państwa wysyłającego i przekazania mu bezpłatnie odpisu aktu zgonu. Podobnie Konwencja Wiedeńska o stosunkach konsularnych sporządzona w Wiedniu dnia 24.04.1963 r.¹² w art. 37 nakłada taki obowiązek powiadomienia o zgonie obywatela państwa wysyłającego niezwłocznie urzędu konsularnego, w którego okręgu nastąpił zgon. Wydaje się że ten sposób przekazywania odpisów aktów jest stosunkowo prostym do wykonania w praktyce, dlatego jest realizowany.

Gdy w Polsce ma miejsce np. sporządzenie aktu urodzenia dziecka, uznanie ojcostwa, zawarcie związku małżeńskiego, to trzeba mieć na uwadze, że obywatel Ukrainy nie ma obowiązku informowania o tym odpowiednich instytucji na Ukrainie. Taką procedurę przeprowadzają jedynie odpowiednie USC poprzez placówki dyplomatyczne. Przy przekazywaniu odpisów aktów stanu cywilnego, w Polsce wykształciła się niejednolita praktyka, zgodnie z którą USC przesyłają stosowne dokumenty do ukraińskiej ambasady w Warszawie względnie do właściwego konsula w którego okręgu nastąpił zgon. Natomiast strona ukraińska zazwyczaj wykorzystuje pośrednictwo własnego Ministerstwa Sprawiedliwości, które kieruje odpisy aktów do właściwych miejscowo USC w Polsce.

Zgodnie z art. 16 ust 2 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r. postanowienie ustępu 1 stosuje się również w wypadku dokonania zmian w akcie stanu cywilnego obywateli drugiej Umawiającej się Strony. Przesyła się wówczas wypis z aktu stanu cywilnego z dokonanymi zmianami. Zmiany w polskich aktach stanu cywilnego dokonuje się w drodze sprostowania, uzupełnienia unieważnienia,

¹⁰ M. Wojewoda, Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2009, z. 4, s. 1104-1111. Treść zagranicznego dokumentu stanu cywilnego przenosi się do rejestru stanu cywilnego, w formie czynności materialno-technicznej, zamieszczając w akcie stanu cywilnego adnotację o transkrypcji (art. 105 ust. 1 p.a.s.c.).

¹¹ Dz. U. z 1994 r. Nr 60, poz. 248.

¹² Dz. U. z 1982 r. Nr 13, poz. 98.

odtworzenia czy ustalenia treści aktu. W praktyce USC w Polsce i na Ukrainie dokonując zmian w aktach stanu cywilnego nie realizują normy wynikającej z treści tego przepisu.

Urzędy stanu cywilnego obu krajów zgodnie z art. 16 ust 3 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r. przesyłają na wniosek organów wymiaru sprawiedliwości (sądów, organów prokuratury) drugiej Umawiającej się Strony wypisy z aktów stanu cywilnego. Jak wyjaśniono w piśmie Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka Ministerstwa Sprawiedliwości RP z 14.01.2014¹³, przepis ten stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 3 umowy z 1993 r. z uwagi na fakt, że przysyłanie aktów stanu cywilnego nie stanowi pomocy prawnej w rozumieniu art. 4 umowy, porozumiewanie się organów wymiaru sprawiedliwości z USC drugiej umawiającej się strony nie jest objęte pośrednictwem organów centralnych. Sądy polskie zwracają się o nadesłanie ukraińskich aktów stanu cywilnego bezpośrednio do Państwowej Służby Rejestracyjnej (ukr. Державна реєстраційна служба) Ukrainy¹⁴.

Ostatni tryb transgranicznego przysyłania odpisów aktów stanu cywilnego uregulowany w art. 16 ust 4 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r. następuje za pośrednictwem przedstawiciela dyplomatycznego lub urzędu konsularnego tej umawiającej się strony, której organ wydał te dokumenty na wniosek osoby przebywającej w jednym z państw stron umowy, wniesiony bezpośrednio do właściwego urzędu w drugim państwie. Należna opłata również zostaje pobrana przez służbę konsularną (lub dyplomatyczną) właściwego państwa przy wydaniu dokumentu zainteresowanemu¹⁵. W praktyce USC przepis ten jest w małym stopniu wykorzystywany przez podmioty indywidualne.

Przepis art. 17 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r. normuje już przysyłanie sobie wzajemnie odpisów prawomocnych orzeczeń dotyczących stanu cywilnego obywateli drugiej Umawiającej się Strony. Chodzi o orzeczenia sądów, jak i organów administracji publicznej, które je stwierdzają lub kształtują stosunki prawnorodzinne, jak np. sądowe ustalenie pochodzenia dziecka, orzeczenia o przysposobieniu, rozwodzie, unieważnieniu małżeństwa, ustaleniu płci czy zmiany imienia lub nazwiska. Słusznie w literaturze stwierdzono, że obowiązek przesłania orzeczenia, o jakim mowa, mimo braku wyraźnej wzmianki powinien być wykonany z urzędu, niezwłocznie po jego wydaniu oraz bez pobierania jakichkolwiek opłat¹⁶. W praktyce np. USC nie otrzymuje takich dokumentów. Sami zainteresowani dostarczają ww. dokumenty, oczywiście orzeczenie sądu państwa obcego lub rozstrzygnięcie innego organu państwa obcego może stanowić podstawę dołączenia w akcie stanu cywilnego wzmianki dodatkowej lub sporządzenia pod nim przypisku jeżeli jest przedłożone w oryginale jako dokument „źródłowy” a więc taki dokument, który ma moc oryginału, nie zaś np. kserokopia takiego dokumentu poświadczona za zgodność z oryginałem¹⁷.

¹³ Znak: DWMPC–II–0870–99/13/3, zob. <https://poznani.so.gov.pl/download/przesylanie-aktow-stanu-cywilnego-1484037785.pdf> [dostęp: 27.07.2025].

¹⁴ Zob. M. Pilich, [w:] J. Turłukowski, M. Pilich, Polsko-ukraińska umowa o pomocy..., s. 62-63.

¹⁵ Zob. także na Konwencję dotyczącą procedury cywilnej podpisana w Hadze dnia 1.03.1954 r. (Dz. U. z 1963 r. Nr 17, poz. 90). Konwencja ta wiąże Polskę i Ukrainę.

¹⁶ M. Pilich, [w:] J. Turłukowski, M. Pilich, Polsko-ukraińska umowa o pomocy..., s. 64.

¹⁷ Odpis dokumentu poświadczony przez notariusza lub inny podmiot stanowi dokument urzędowo poświadczający istnienie takiej podstawy, lecz takiej podstawy nie stanowi. Uwierzytelniony przez notariusza odpis dokumentu nie może być podstawą wpisu do rejestru stanu cywilnego, gdyż taki odpis nie staje się dokumentem urzędowym przez samo jego potwierdzenie za zgodność z oryginałem. Wyłącznie zamieszczone na odpisie poświadczenie ma charakter dokumentu urzędowego. W tym przypadku nie ma zastosowania art. 76a § 2 ustawy

W krajowym porządku prawnym zagadnienie skuteczności zagranicznych dokumentów stanu cywilnego możemy rozpatrywać z punktu widzenia statusu danego dokumentu zagranicznego w kontekście możliwości posługiwania się nim w krajowym obrocie prawnym. Zgodnie z art. 15 ust 2 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r. dokumenty, które na terytorium jednej z Umawiających się Stron traktowane są jako dokumenty urzędowe, uważane są za takie również na terytorium drugiej Umawiającej się Strony. Ponadto dokumenty, które sporządził lub uwierzytelnił właściwy organ jednej z Umawiających się Stron, opatrzone pieczęcią urzędową i podpisem osoby uprawnionej, posiadają moc na terytorium drugiej Umawiającej się Strony bez potrzeby legalizacji. Dotyczy to także odpisów i tłumaczeń dokumentów, które uwierzytelnił właściwy organ (art. 15 ust 1 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r.).

Legalizacja nie jest wymagana co do dokumentów wystawianych przez urzędy krajów, które przystąpiły do konwencji sporządzonej w Hadze w dniu 5.10.1961 r. Polska ratyfikowała Konwencję Haską, znoszącą wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych i w stosunku do Polski zaczęła ona obowiązywać od 14.08.2005 r.¹⁸ Konwencja ta wiąże Polskę i Ukrainę¹⁹. Konwencja znosi legalizację jedynie częściowo, ponieważ klauzula *apostille* zastępuje jedynie legalizację dokonywaną przez konsula państwa, w którym dokument ma być użyty. Nie wyklucza się jednakże możliwości dokonywania tego typu czynności przez konsula państwa pochodzenia dokumentu akredytowanego w państwie, w którym dokument ten ma być użyty. Jeżeli zgodnie z art. 15 ust. 1 umowy polsko-ukraińskiej z 1993 r., moc dowodowa dokumentu urzędowego na terytorium drugiej umawiającej się strony nie wymaga nie tylko legalizacji, ale w istocie wprost dokonania jakiegokolwiek czynności stwierdzającej autentyczność dokumentu urzędowego a zniesienie wymagania legalizacji jest przy tym całkowite i bezwarunkowe to jest to dalej idący skutek w porównaniu z ogólnym reżimem wielostronnej konwencji haskiej²⁰.

Omawiając kwestię wymiany informacji stanu cywilnego jego dokumentowanie nie sposób odnieść się do obecnej sytuacji spowodowanej konfliktem zbrojnym i obecnością w związku z tym dużej liczby obywateli Ukrainy na terytorium naszego kraju. Ustawa dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa²¹ określiła szczególne zasady zalegalizowania pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium RP z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi nie ma jednak w przepisach szczególnych norm prawnych dla tej grupy Ukraińców co do wykazywania ich stanu cywilnego. W tym zakresie należy zatem stosować przepisy i praktykę jaka miała miejsce przed wybuchem tego konfliktu. Oczywiście jest to sytuacja nadzwyczajna i w zakresie nas interesującym wymusiła w niektórych kwestiach modyfikacje w udokumentowaniu stanu cywilnego obywateli Ukrainy, przebywających do

z dnia 14.06.1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. j.t. z 2025 r. poz. 1691) - dalej: k.p.a.

¹⁸ Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 938 oraz Nr 252, poz. 2122. Zob. także Oświadczenie rządowe z dnia 27.04.2005 r. - w sprawie mocy obowiązującej Konwencji znoszącej wymóg legalizacji zagranicznych dokumentów urzędowych, sporządzonej w Hadze dnia 5.10.1961 r. (Dz. U. z 2005 r. Nr 112, poz. 939).

¹⁹ Zob. na Ukrainie OBY 2003, № 46, стор. 266, ст. 2419, код акта 26831/2003. Nie ma możliwości legalizacji kserokopii dokumentu ani wydruku z platformy epuap czy kserokopii tłumaczenia przysięgłego.

²⁰ M. Pilich, [w:] J. Turłukowski, M. Pilich, Polsko-ukraińska umowa o pomocy... , s. 58.

²¹ Dz. U. j.t. z 2025 r. poz. 337.

Polski. W przypadku uchodźców wojennych nie da się wykluczyć problemów z dostarczeniem oryginalnego np. odpisu aktu małżeństwa, który mógł zaginąć w podróży lub mógł pozostać w Ukrainie. Biorąc pod uwagę szczególne okoliczności, w praktyce USC w drodze wyjątku złagodzone wymagania dowodowe i za wystarczające w dokumentowaniu stanu cywilnego niekiedy uznano fotokopie, skany czy zdjęcia odpisu aktu małżeństwa (o ile nie budziły one wątpliwości co do treści). W ostateczności, jak wyjaśniło w swych zaleceniach MSiA, można np. nawet poprzestać na pisemnym oświadczeniu kobiety potwierdzającym, że pozostaje ona w związku małżeńskim²². Obecnie wydaje się że jest to praktyka niewłaściwa, sprzeczna z normami konwencyjnymi i nieuzasadniona okolicznościami jakie towarzyszą składaniu ww. oświadczeń tj. możliwością uzyskania dokumentów stanu cywilnego z Ukrainy w każdym konsulacie na terenie Polski.

Barieri i trudności do realizacji sprawnej wymiany danych z zakresu stanu cywilnego między Polską a Ukrainą

Wydaje się że na aktualny stan prawny i faktyczny w zakresie wymiany informacji stanu cywilnego między naszymi krajami, który preferuje „prowizoryczne rozwiązania” wpływ mają uwarunkowania prawne, techniczne (IT), kulturowe i społeczno-ekonomiczne. Te ostatnie dwa elementy wiążą się z niskim poziomem świadomości prawnej, w dalszym ciągu zbyt niewielkim zainteresowaniem nowoczesnymi technologiami w kontaktach z podmiotami rejestrującymi stan cywilny czy przetwarzającymi dane i świadczącymi usługi administracyjne przy użyciu już istniejących instrumentów elektronicznych weryfikujących tożsamość i stan cywilny a nawet swoistej niechęci w posługiwaniu się nimi. Co do uwarunkowań technicznych w procesach komunikacji prawnej na poziomie międzynarodowym należy dążyć do technicznej integracji systemów informatycznych usprawniających wymianę danych z zakresu rejestracji stanu cywilnego przy uwzględnieniu złożenia Cyfrowej Dekady Europy. Wydaje się, że w nieodległej perspektywie czasowej rozwój technologii informatycznych, który wpływa na zmianę sposobu funkcjonowania administracji, zarówno po stronie polskiej jak i ukraińskiej wymusi także wypracowanie koncepcji usprawnienia modelu wymiany danych i ujednolicenia procedur administracyjnych doprowadzając do jakościowej zmiany w tym zakresie. Oczywiście będzie trzeba odpowiedzieć sobie na szereg pytań, chociażby w jakim zakresie powinny organy i urzędy jednego kraju mieć do dostęp do rejestru stanu cywilnego innego kraju, aby przy użyciu np. kodu QR ustalić lub zweryfikować tożsamość i stan cywilny? Jako pierwszą barierę w sprawnej wymianie informacji można wymienić szeroko rozumiane uwarunkowania prawne. Wydaje się, że są to najtrudniejsze przeszkody do pokonania, gdyż wiążą się ze jakościowymi różnicami na gruncie prawa polskiego i ukraińskiego, które uniemożliwiają harmonizację reguł postępowania w odniesieniu m.in. do a) ustalenia stanu cywilnego z dokumentów i ich mocy dowodowej, b) imienia lub nazwiska, c) reguł postępowania, kiedy nie jest ustalone ojcostwo czy stosować tzw. dane kryjące²³, d) filiacji, e) zbioru danych

²² Zob. pismo MSWiA z dnia 16.03.2022 r., znak: DSO-WEL-0370-14-5/2022, s. 2, gdzie sugeruje się odbieranie takich oświadczeń (składanych pod rygorem odpowiedzialności za fałszywe zeznania na podstawie art. 75 § 2 k.p.a.

²³ W odniesieniu do tzw. zamieszczanych w aktach stanu cywilnego danych kryjących duże znaczenie mają uwarunkowania kulturowe i społeczne.

i ich weryfikacji potrzebnych w postępowaniu do zawarcia związku małżeńskiego oraz przy rejestracji urodzeń dzieci, uznawaniu ojcostwa lub sporządzaniu aktów zgonu, f) reguł transliteracji i transkrypcji pisma zamieszczonego w dokumentach urzędowych zwłaszcza do imion i nazwisk, zagadnienie to jest szczególnie istotne w przypadku sporządzenia aktu urodzenia, małżeństwa czy zgonu.

Mimo, że są to interesujące zagadnienia to omówienie ich wszystkich przekracza znacznie ramy tego opracowania. Z uwagi na istotność zagadnienia i praktyczny jego wymiar związany z transliteracją i transkrypcją dokumentów występujących w obrocie prawnym z udziałem obywateli Ukrainy dla których alfabetem urzędowym jest cyrylica dla wymiany informacji stanu cywilnego, należy temu tematowi poświęcić kilka uwag natury ogólnej. Otóż transkrypcja i transliteracja pisowni²⁴ związana jest z kwestią wpisywania do polskich dokumentów, szczególnie akt stanu cywilnego, imion nazwisk i innych danych osób, które posiadają zapisy tych danych w językach obcych. W praktyce USC rodzą się pytania czy wpisać nazwisko transkrypcji na alfabet łaciński według reguł transkrypcyjnych języka angielskiego znajdującej się w paszporcie ukraińskim obok zapisu nazwiska cyrylicą zdając sobie sprawę, że nie jest to urzędowy zapis ich nazwiska, a jedynie zapis „poglądowy” dla celów czysto fonetycznych²⁵, czy też wpisać je na podstawie fonetycznego brzmienia cyrylicy w jej przekładzie transkrypcyjnym na język polski²⁶, które są regułami języka polskiego i podlegają ochronie prawnej na podstawie ustawy z 7 października 1999 r. o języku polskim²⁷. Z niezrozumiałych powodów zapis brzmienia nazwiska, sporządzany na potrzeby ekspresji wokalnej według anglosaskich reguł czytania, stał się, z niejasnych przyczyn, sposobem zapisu imion i nazwisk polskich i zbliżonych do polskich, jeżeli nazwiska te znajdowały się w takim ujęciu w paszporcie obywateli Ukrainy. Transkrypcja przez polskiego tłumacza przysięgłego²⁸ lub urzędnika stanu cywilnego powinna zatem objąć imię i nazwisko w wersji pisanej cyrylicą i nie powinna odnosić się do transkrypcji znajdującej się już w paszporcie inaczej powoduje to problemy identyfikacyjne w obrocie prawnym.

²⁴ Zasady transkrypcji zostały ponad pół wieku temu opracowane przez Komitet Językoznawstwa PAN (uchwała z 20.01.1956 r.) i opublikowane w „Pisowni polskiej” Wrocław 1957.

²⁵ P. Czubik, Nomina odiosa - czyli rzecz o karykaturalnym używaniu języka angielskiego w przekładach nazwisk pisanych cyrylicą w polskich dokumentach urzędowych, „Przegląd Prawa Publicznego” 2015, nr 10, s. 23.

²⁶ Za tym drugim rozwiązaniem przemawia troska o czystość języka polskiego, chęć uniknięcia nienaturalnego brzmienia nazwiska, czy oczekiwania strony co do sposobu zapisu nazwiska po polsku, najczęściej dotyczy to stron narodowości polskiej z państw za wschodniej granicy, zob. P. Czubik, Jak zapisywać w aktach notarialnych imiona i nazwiska obywateli państw stosujących jako alfabet urzędowy cyrylicę?, „Nowy Przegląd Notarialny” 2013, nr 2, s. 7.

²⁷ Tekst jedn.: Dz. U. z 2026 r., poz. 81. W przypadku transliteracji imion i nazwisk osób należących do mniejszości białoruskiej, łemkowskiej, ormiańskiej, rosyjskiej, ukraińskiej czy żydowskiej zapisanych w alfabecie hebrajskim lub jidysz kwestie te rozwiązuje rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 30 maja 2005 r. w sprawie sposobu transliteracji imion i nazwisk osób należących do mniejszości narodowych i etnicznych zapisanych w alfabecie innym niż alfabet łaciński (Dz. U. z 2005 r. Nr 102, poz. 855).

²⁸ Podstawą wpisu dokumentu sporządzonego cyrylicą będzie urzędowe tłumaczenie tego dokumentu, zob. pismo Departamentu Spraw Obywatelskich MSW z dnia 19.01.2015 r. znak: DSO-ZP-6000-3/2015. W sytuacji, gdy Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Rzeczypospolitej Polskiej nie ustaliła nazwy miejscowości położonej za granicą, a akt stanu cywilnego pochodzi np. z Ukrainy, kierownik USC winien posłużyć się nazwą widniejącą w tłumaczeniu tego aktu, tak zob. pismo Departamentu Spraw Obywatelskich z dnia 6 maja 2015 r., znak: DSO/WEL-6190-51/15.

Poza prawnymi normami transkrypcyjnymi można wskazać na inne, wypracowane przez Polski Komitet Normalizacyjny, które nie posiadają mocy prawnej, a mają charakter jedynie pomocniczy²⁹. Polska stosuje międzynarodowy system transliteracji cyrylicy przewidziany w normie PN-ISO-9/2000³⁰. Przyjęcie tej zasady było jednak dość powszechnie krytykowane³¹. Sporo zamieszania w kwestiach transliteracji i transkrypcji w odniesieniu do obywateli Ukrainy o statusie cudzoziemca „UKR” wprowadziła ww. ustawa dnia 12.03.2022 r. gdzie z transliteracji należy korzystać wtedy, kiedy obywatel Ukrainy posłuży się dokumentem do potwierdzenia tożsamości, który nie zawiera zapisu w alfabecie łacińskim np. akt urodzenia. Zgodnie z aktualnym brzmieniem art. 4 ust. 6 tej ustawy do danych wpisanych we wniosku o nadanie numeru PESEL stosuje się sposób transliteracji określony w art. 14 ust. 2 ustawy z dnia 25.11.2004 r. o zawodzie tłumacza przysięgłego³², natomiast reguły pisowni w zakresie dokumentów sporządzonych na Ukrainie określa decyzja nr 265 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 12.11.2007 r. w sprawie określenia zasad transliteracji. Czyli mamy kolejny sposób transkrypcji i transliteracji w odniesieniu o konkretnej grupy osób.

Po uzyskaniu niepodległości przez Ukrainę w 1991 r. Terminologiczna Komisja ds. Nauk Przyrodniczych Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki, bazując na fonetyczno-graficznych tradycjach języka ukraińskiego i innych języków słowiańskich, opracowała dwustronny system automatycznej transliteracji, zbudowany za zasadzie fonetycznej. Rozporządzeniem Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 31.03.1995 r. nr 231 o zatwierdzeniu zasad sporządzania i wydawania paszportów zagranicznych obywateli Ukrainy, zmieniono sposób transliteracji, stosowany w ZSRR. Następnie z niewielkimi zmianami transliterowano imiona i nazwiska na podstawie zarządzenia nr 9 Ukraińskiej Komisji ds. Terminologii Prawniczej³³. Rozporządzeniem Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 27.01.2010 r. nr 55-2010 „O sposobie transliteracji ukraińskiego alfabetu łacinką”, obowiązującym do dnia dzisiejszego, kolejny raz zmieniono tabelę transliteracji ukraińskiego alfabetu na łacinkę³⁴.

²⁹ Zob. w odniesieniu do: alfabetu łacińskiego PN-84/N-09120: Zestaw dodatkowych znaków alfabetu łacińskiego do wymiany informacji bibliograficznej: - alfabetu cyrylicy PN-ISO 9/2000: Transliteracja znaków cyrylicy na znaki łacińskie, języki słowiańskie i niesłowiańskie, która obejmuje rosyjski, ukraiński, białoruski, bułgarski, serbski, macedoński, mongolski, mołdawski, wiele innych języków Rosji, Kaukazu i Azji Centralnej, PN-85/N-09122: Zestaw dodatkowych znaków alfabetu cyrylicy do wymiany informacji bibliograficznych, PN-59/N01201: Transliteracja słowiańskich alfabetów cyrylicy. Obejmuje rosyjski, ukraiński, białoruski, bułgarski, serbski i macedoński, PN-70/N01201: Transliteracja słowiańskich alfabetów cyrylicy, PN-83/N-01201: Transliteracja alfabetów cyrylicy na alfabet łaciński.

³⁰ Zob. M. Zięba, Transkrypcja i transliteracja niełacińskich systemów pisma, www.kul.pl/files/602/Transkrypcja.ppt [dostęp: 16.12.2025].

³¹ Zob. J. Bień, Jak powstaje polska norma. Transliteracja cyrylicy (PN-ISO 9-2000), „Biuletyn EBIB” 2000, nr 7, s. 1 i n.

³² Dz. U. z 2019 r., poz. 1326.

³³ Zob. Protokół nr 2 z dnia 19.04.1996 r. zatwierdzonego przez Ministra Sprawiedliwości Ukrainy, które wprowadziło nową „tabelę normatywną” dla odtworzenia ukraińskich nazw własnych w ustawach i dokumentach urzędowych (rozwiązania zaczerpnięte z języka angielskiego). W 2007 r. wprowadzono nowe rozporządzenie Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 26.06.2007 r. nr 858 techniczny opis oraz wzór paszportu obywatela Ukrainy, które odnosiło się do sporządzania paszportów zagranicznych.

³⁴ Ukr. Ізмінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 185 (185-2013-п) від 13.03.2013. Obecnie na Ukrainie stosuje się kilka różnych standardów transliteracji.

Transliterację imion i nazwisk Ukraińców na alfabet łaciński należy uznać za bardzo problematyczną. Zarówno ustawodawstwo ukraińskie, polskie, jak i unijne, nie reguluje omawianej kwestii w należyty sposób.

Tak więc dla przeprowadzenia „prawidłowej” transkrypcji i transliteracji dokumentów w zakresie rejestracji stanu cywilnego niezbędne jest wprowadzenie odpowiednich norm prawnych, dzięki którym zasady konwersji będą jednolicie stosowane przez wszystkie podmioty jej dokonujące. Należy wypracować w tym zakresie rekomendację zawierającą jednolite reguły obowiązujące w Polsce i na Ukrainie na poziomie umowy międzynarodowej między oboma krajami.

Zakończenie

Na podstawie dotychczasowych obserwacji należy stwierdzić, że wymiana informacji o zdarzeniach z zakresu stanu cywilnego między Polską a Ukrainą *de lege lata* jest znacząco zbiurokratyzowana i archaiczna.

Biorąc pod uwagę znaczenie aktów stanu cywilnego uznać należy, że opisany dotychczasowy model wymiany danych między Polską a Ukrainą jest dysfunkcyjny, ponieważ dla przykładu obywatel polski, który na skutek zawarcia małżeństwa na Ukrainie zmienił nazwisko, musi we własnym zakresie dostarczyć do USC w Polsce odpis aktu małżeństwa w celu wpisania do rejestru stanu cywilnego. Podobnie jest w przypadku, kiedy dojdzie do zgonu osoby fizycznej w Polsce lub na Ukrainie. Powszechne są sytuacje, kiedy informacja o zgonie dociera do administracji państwa, którego obywatelem była osoba zmarła po kilku latach od daty zgonu.

W celu likwidacji ww. barier biurokratycznych niezbędne jest dążenie do wykorzystania możliwości jakie dają współczesne rozwiązania informatyczne i wypracowanie koncepcji usprawnienia modelu wymiany danych z zakresu rejestracji stanu cywilnego oraz ujednolicenia procedur administracyjnych. Z perspektywy krajowej zauważalny jest niewystarczający stopień świadomości prawnej obywateli Ukrainy i obywateli Ukrainy o statusie UKR tj. statusie cudzoziemca „UKR” dla osób, które obejmują przepisy ww. ustawy z dnia 12.03.2022 r. co do obowiązujących przepisów i reguł postępowania, które są dla nich nie zrozumiałe i mało czytelne. W sposób umiarkowany korzystają z dokumentów poświadczających tożsamość i stan cywilny w formie elektronicznej nie dostrzegając korzyści z posługiwania się dokumentami elektronicznymi.

Należy zarekomendować zmianę przepisów w umowie polsko-ukraińskiej z 1993 r., które będą efektem wypracowanych zasad zintegrowania systemów IT oraz standaryzacji dokumentów stanu cywilnego³⁵. Zintegrowanie systemów informatycznych usprawni wymianę danych, wdrożenie dodatkowych usług sieciowych powinno umożliwić bezpośrednie pobieranie przez obywateli elektronicznych dokumentów. Niezbędne a wręcz konieczne staje się opracowanie nowego modelu wymiany danych między Polską a Ukrainą z uwzględnieniem usług Europejskiego Portfela Tożsamości Cyfrowej co pozwoli

³⁵ Należy podkreślić, że w Polsce wdrożone już zostały usługi sieciowe - można pobrać elektronicznie odpisy różnych aktów stanu cywilnego. Obecnie chodzi o zintegrowanie dokumentów elektronicznych z Europejskim Portfelem Tożsamości Cyfrowej tzn. o to, by informacje do bazy danych docierały w czasie rzeczywistym a obywatel mógł pobrać elektronicznie dokumenty stanu cywilnego potrzebne mu niezależnie od tego w jakim państwie unijnym przebywa.

na odformalizowanie usług rejestracji stanu cywilnego, likwidację barier biurokratycznych, zwiększy bezpieczeństwo i zmniejszy koszty funkcjonowania administracji.

Podsumowując należy dążyć do:

- 1) opracowania nowego sprawnego modelu wymiany informacji między Polską a Ukrainą poprzez zintegrowanie dokumentów elektronicznych z Europejskim Portfelem Tożsamości Cyfrowej w zgodzie z założeniami Cyfrowej Dekady Europy tj. cyfryzacji usług publicznych oraz standaryzacji dokumentów elektronicznych stanu cywilnego;
- 2) zintegrowania systemów informatycznych w celu usprawnienia wymiany danych, aby informacje do bazy danych docierały w czasie rzeczywistym;
- 3) wdrożenia usług sieciowych umożliwiających bezpośrednie pobieranie elektronicznych dokumentów, aby obywatele mogli je pobrać elektronicznie niezależnie od tego w jakim państwie przebywają;
- 4) ujednolicenia reguł transliteracji i transkrypcji pisma zamieszczonego w dokumentach urzędowych między polską a Ukrainą na poziomie umowy międzynarodowej między oboma krajami;
- 5) zmian, które obejmowałyby nowy model wymiany danych między Polską a Ukrainą z uwzględnieniem usług Europejskiego Portfela Tożsamości Cyfrowej ze szczególnym uwzględnieniem placówek dyplomatycznych w Polsce z uwagi na wejście w życie 6.02.2023 r. rozporządzenia Gabinetu Ministrów Ukrainy z dnia 24.01.2023 r. nr 66 - o zapewnieniu wykonywania uprawnień przez zagraniczne placówki dyplomatyczne Ukrainy w zakresie państwowej rejestracji aktów stanu cywilnego w warunkach stanu wojennego.

Bibliografia

- Bień J., Jak powstaje polska norma. Transliteracja cyrylicy (PN-ISO 9-2000), „Biuletyn EBIB” 2000, nr 7.
- Czubik P., Jak zapisywać w aktach notarialnych imiona i nazwiska obywateli państw stosujących jako alfabet urzędowy cyrylicę?, „Nowy Przegląd Notarialny” 2013, nr 2.
- P. Czubik, Nomina odiosa - czyli rzecz o karykaturalnym używaniu języka angielskiego w przekładach nazwisk pisanych cyrylicą w polskich dokumentach urzędowych, „Przegląd Prawa Publicznego” 2015, nr 10.
- Ignatowicz J., Stan cywilny i jego ochrona, *Annales Universitatis Mariae Curie Skłodowska* 1963, sectio G, vol. X, z.4.
- Groot De G.R, Towards European Rules for the Recognition of Foreign Civil Status Certificates [w:] P. Kasprzyk (red.), *Selected Problems in the Area of Family Law and Civil Status Registration*, Lublin 2007.
- Kasprzyk P., Podstawowe zagadnienia dotyczące systemu rejestracji stanu cywilnego na Ukrainie, „*Studia Prawnoustrojowe*” 2009, nr 9.
- Kasprzyk P., Prawne aspekty wymiany danych w związku z informatyzacją urzędów stanu cywilnego, „*Roczniki Nauk Prawnych*” 2010, t. 20, nr 1.
- Kasprzyk P., Stan cywilny, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, Lublin 2013, t. 18.
- Kasprzyk P., Skubiszewski P., Transkrypcja i transliteracja pisowni imion i nazwisk oraz nazw miejscowości w aktach stanu cywilnego. Część I, „*Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego*” 2013, nr 1.
- Kasprzyk P., Skubiszewski P., Transkrypcja i transliteracja pisowni imion i nazwisk oraz nazw miejscowości w aktach stanu cywilnego. Cz. II, „*Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego*” 2013, nr 2.

- Kasprzyk P., Problem imienia i nazwiska a transkrypcja zagranicznych dokumentów stanu cywilnego, „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego” 2015, nr 1, s. 131-142.
- Kasprzyk P., Pojęcie stanu cywilnego, [w:] P. Kasprzyk (red.), Podręcznik urzędnika stanu cywilnego. Tom 1. Podstawowe instytucje prawa o aktach stanu cywilnego, Lublin 2018.
- Kasprzyk P., [w:] P. Kasprzyk (red.), P. Mostowik, P. Skubiszewski, Podręcznik urzędnika stanu cywilnego. Tom 2. Obrót prawny z zagranicą w zakresie rejestracji stanu cywilnego, Lublin 2019.
- P. Mostowik, Kwestia zakresu zastosowania rozporządzenia UE nr 1191/2016 do zagranicznej rejestracji stanu cywilnego, „Rodzina i Prawo” 2016, nr 37, ;
- Pilich M., [w:] M. Pilich (red.) J. Turłukowski, , Polsko-ukraińska umowa o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych. Komentarz do przepisów o sprawach cywilnych, Warszawa 2023.
- Smyczyński T., Stan cywilny i jego ochrona, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Prawo” 2007, nr 19.
- Wojewoda M., Transkrypcja aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2009, z. 4.
- Wojewoda M., Kilka uwag o definicji „stanu cywilnego” w nowej ustawie Prawo o aktach stanu cywilnego, „Metryka. Studia z zakresu prawa osobowego i rejestracji stanu cywilnego” 2014, nr 2.
- Wypych P., Prawo właściwe dla nabycia i zmiany nazwiska, [w:] P. Kasprzyk (red.), Prawo rodzinne w Polsce i w Europie. Zagadnienia wybrane, Lublin 2005.
- Zięba M., Transkrypcja i transliteracja niełacińskich systemów pisma, www.kul.pl/files/602/ /Transkrypcja.ppt.